

Naslov članka/Article:

Jeziki nas povezujejo – svet v malem

Languages Connect Us – A Microcosm

Avtor/Author:

Barbara Čop

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovensčina v šoli št. 2/2016, letnik 19

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2016

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

JEZIKI NAS POVEZUJEJO – SVET V MALEM

pikar
 stavek
 velika
 začetnik
 podpičje
 ROMAN
 slovenski
 šola
 črna
 meni
 šola
 črna
 meni
 šola
 črna
 meni

V vrtec Jesenice je v 36 oddelkov vključenih preko 630 predšolskih otrok, v starosti od 11 mesecev do vstopa v šolo. Družbeno okolje, v katerem vrtec deluje, nudi številne izzive, saj ima občina enega izmed najvišjih deležev prebivalcev drugih narodnosti, veroizpovedi in kultur v državi. Izziva multikulturalnosti se zavedamo tudi strokovni delavci vrtca. V kontekstu multikulture vzgoje igra zelo pomembno vlogo jezik, ki je pomemben pri oblikovanju posameznikove identitete in pri identifikaciji z lastno kulturo. Z vključitvijo v vrtec se nekateri otroci prvič srečajo s slovenskim jezikom in kulturo, prav tako vrtec obiskuje večje število otrok, ki jim slovenščina ni prvi jezik. Po vključitvi v vrtec se učijo slovenskega jezika, zanje jezika novega okolja. Strokovni delavci se vsakodnevno trudimo ustvarjati razmere, s katerimi spodbujamo interakcijo med kulturami in jeziki otrok, ki izvirajo iz različnih kulturno-jezikovnih okolij. Učenje in poučevanje jezika vključuje tudi razumevanje posamezne kulture. Otroci učenje jezika in spoznavanje kulture dojemajo kot pot k spoznavanju svoje okolice. Pri svojem vsakodnevnem delu strokovni delavci ugotavljamo, da sta ključna spoznavanje in zainteresiranost za spoznavanje posameznih prvin jezika in kulture, iz katere otroci prihajajo.

V vrtcu se srečujemo z družinami, ki govorijo albansko, makedonsko, srbsko, bosansko, pa tudi rusko, angleško, nemško, špansko, kitajsko ali arabsko. Ugotavljamo, da otroci iz tujejezičnih družin vstopajo v vrtec že v obdobju malčka, se pravi v prvem in drugem letu starosti in ne le zadnje leto pred vstopom v šolo, predvsem zaradi želje staršev, da bi se dobro naučili jezika okolja. Izkušnje iz prakse so potrdile, da je uspešna integracija otrok priseljencev mogoča le ob celostnem pristopu in ob vključevanju njihovih družin. Največja ovira pri sodelovanju s starši otrok je otežena komunikacija oziroma slabo znanje slovenskega jezika. Zavod Republike

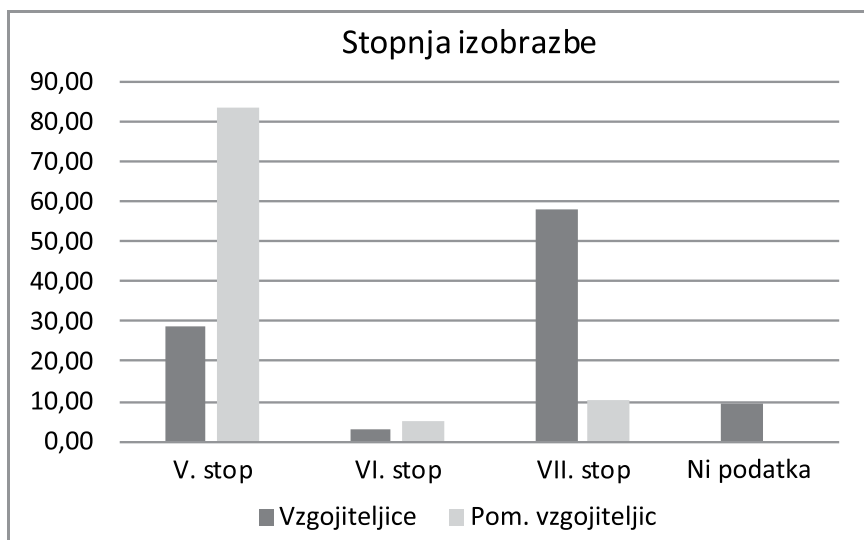

Slovenije za šolstvo je leta 2012 objavil Smernice za celostno vključevanje priseljencev iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v vzgojno-izobraževalni sistem. Na podlagi tega dokumenta in po pregledu dobrih praks, ki jih v vrtcu že izvajamo in jih je bilo treba ustrezno evalvirati, smo prijavi Inovacijski projekt Ustvarjamo prostor za vse in oblikovali Protokol Vrtca Jesenice. Naše dosedanje izkušnje so pokazale, da imamo pri vključevanju otrok in staršev priseljencev že veliko dobrih praks, ki pa jih je treba povezati v bolj enovit in sistematičen model. Primarno smo opravili interno raziskavo med strokovnimi delavci, s katero smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri so otroci priseljencev dejansko vključeni v Vrtec Jesenice oziroma v posamezne enote in oddelke.

ANALIZA ankete

IP Ustvarjamo prostor za vse 2015/2016

Izponjene anketne vprašalnike je vrnilo 31 vzgojiteljev in 37 pomočnikov vzgojiteljev. Nekaj manj kot 60 % vzgojiteljev in 10 % pomočnikov vzgojitelja ima VII. stopnjo izobrazbe. Ostali strokovni delavci imajo V. ali VI. stopnjo izobrazbe. V povprečju imajo strokovni delavci 14,5 let delovnih izkušenj. Vzgojitelji jih imajo nekaj manj kot 18 let, pomočniki vzgojiteljev pa malo manj kot 12 let.

Graf 1

Otroci so bili v šolskem letu 2015/2016 vključeni v oddelke prvega in drugega starostnega obdobja. Iz analize vrnjenih vprašalnikov lahko vidimo, da je v oddelkih različno število otrok, od najmanj 12 otrok v oddelkih 1. starostnega obdobja, do največ 23 otrok v oddelkih 2. starostnega obdobja.

Zanimalo nas je, koliko otrok, ki jim slovenščina ni prvi jezik, je, po mnenju strokovnih delavcev, vključenih v posamezne oddelke. Glede na to, da v oddelku sodelujeta skupaj vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja, smo za analizo in interpretacijo upoštevali samo odgovore vzgojiteljev.

Petina vzgojiteljev meni, da v skupini nimajo vključenega nobenega otroka, ki mu slovenščina ni prvi jezik. Skoraj 75 % vzgojiteljev pa meni, da je v skupini do 50 % otrok, ki jim slovenščina ni prvi jezik.

Tabela 1

% otrok v skupini, ki jim slovenščina ni prvi jezik	Število vzgojiteljev	%
0	6	19,35
1-25%	12	38,71
26-50%	11	35,48
51-75%	1	3,23
76-99%	1	3,23
100%	1	3,23

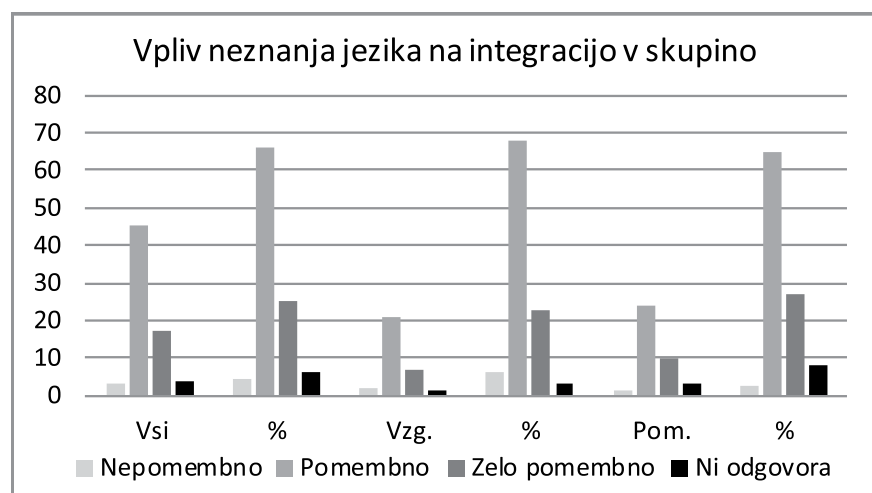
Strokovne delavce smo vprašali, kako so pridobili informacije o tem, kateri je prvi jezik otroka. Možnih je bilo več odgovorov, ponudili pa smo jim štiri možnosti:

- Slišim, kako govorijo s starši.
- Povedali so mi starši.
- Slišim, da se otroci med seboj ne pogovarjajo slovensko.
- Otrok sploh ne govori slovensko.

16 % strokovnih delavcev je odgovorilo, da informacijo o otrokovem prvem jeziku pridobijo tako, da slišijo, v katerem jeziku otrok komunicira s starši. Največ, 62 % strokovnih delavcev pa je odgovorilo, da so informacijo dobili na več različnih načinov. Štirje strokovni delavci na to niso odgovorili.

Tabela 2

Možni odgovori	n	%
Slišim, kako govori s starši.	11	16,18
Povedali so mi starši.	4	5,88
Med seboj ne govorijo slovensko.	2	2,94
Ne govori slovensko.	1	1,47
Več odgovorov.	42	61,76
Ni odgovora.	4	5,88

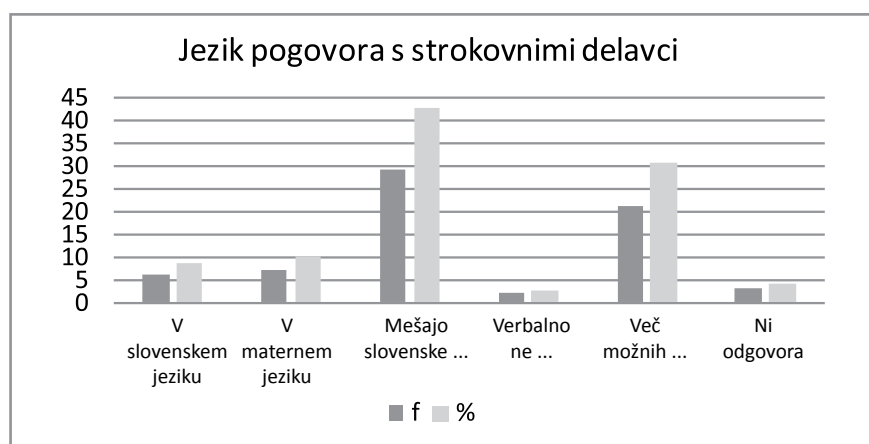
Graf 2

Na vprašanje, kakšen vpliv ima pomanjkljivo znanje slovenskega jezika za otrokovo uspešno integracijo v skupino, so trije strokovni delavci, dva vzgojitelja in pomočnik vzgojitelja odgovorili, da je neznanje slovenskega jezika nepomembno za otrokovo uspešno integracijo v skupino.

45 strokovnih delavcev (21 vzgojiteljev in 24 pomočnikov vzgojiteljev) meni, da je znanje slovenskega jezika pomembno za otrokovo uspešno integracijo. 17 strokovnih delavcev (7 vzgojiteljev in 10 pomočnikov vzgojiteljev) pa meni, da je znanje slovenskega jezika zelo pomembno, da se otrok lahko uspešno vključi v skupino.

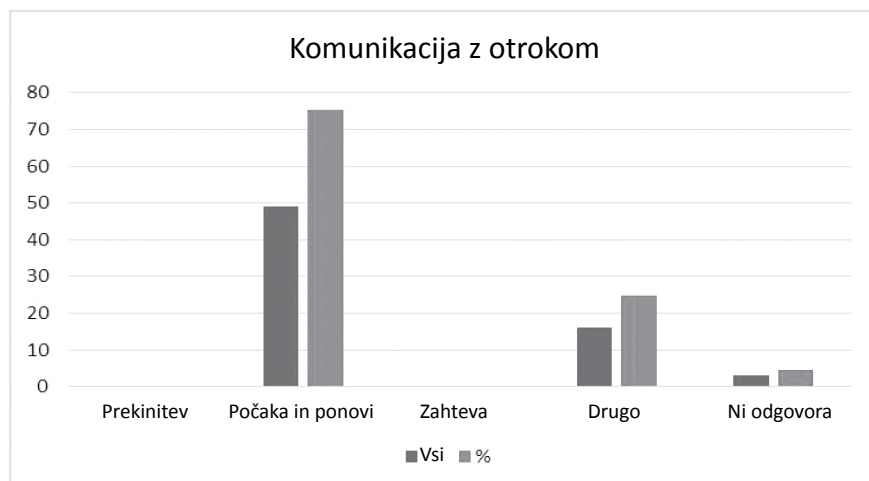
Na vprašanje, v katerem jeziku otroci priseljenci najpogosteje govorijo s strokovnimi delavci, trije strokovni delavci niso odgovorili, 30 % pa jih je napisalo več možnih odgovorov. Več kot 40 % strokovnih delavcev je izbralo možnost, da otroci mešajo slovenske in neslovenske besede.

Graf 3

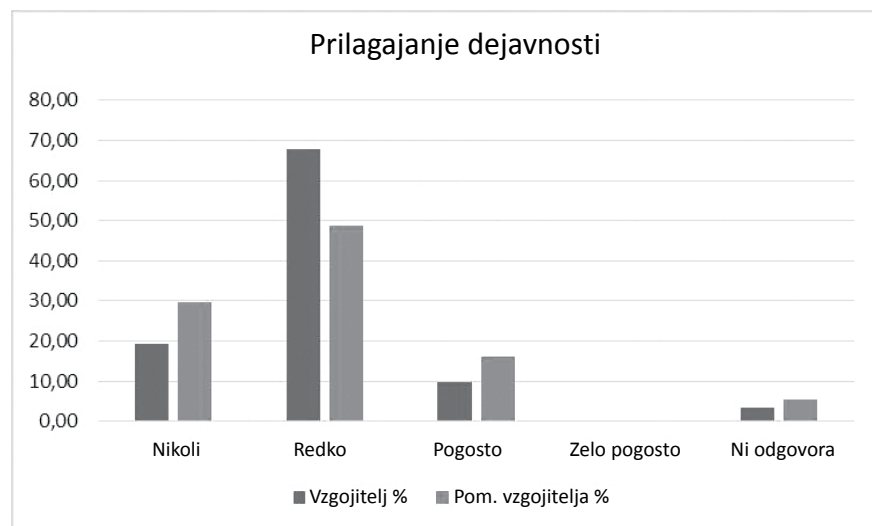
Strokovne delavce smo vprašali, kako reagirajo, če otrok z njimi komunicira v svojem jeziku. Na vprašanje je odgovorilo 65 strokovnih delavcev. 70 % jih pri pogovoru z otroki počaka, da otrok pove sporočilo v svojem jeziku, tega prevede v slovenski jezik in nato otroka prosi, da ponovi.

Ostali strokovni delavci v času uvajalnega obdobja z otrokom, ki mu slovenščina ni prvi jezik, v pogovoru uporabljajo materni jezik otroka (če ga znajo) in postopoma prehajajo na rabo le slovenskega jezika.

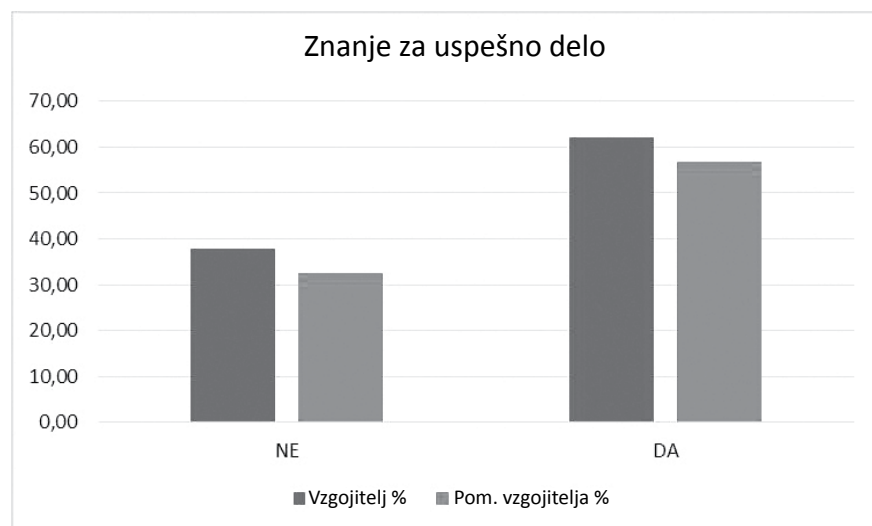
Graf 4

Zanimalo nas je tudi, ali strokovni delavci spreminjajo oz. prilagajajo svojo dejavnost zaradi nerazumevanja otrok, ki jim slovenski jezik ni prvi jezik, in kako pogosto to storijo. Večina strokovnih delavcev je odgovorila, da to storijo le redko (70 % vzgojiteljev in 50 % pomočnikov vzgojiteljev), 20 % vzgojiteljev in 30 % pomočnikov vzgojiteljev pa tega nikoli ne stori.

Graf 5

Na vprašanje, ali strokovni delavci ocenjujejo, da imajo dovolj znanja za delo z otroki priseljenci, je odgovorilo 29 vzgojiteljev in 33 pomočnikov vzgojiteljev. Nekaj manj kot dve tretjini vzgojiteljev in dobra polovica pomočnikov vzgojiteljev meni, da imajo za delo z otroki, ki jim slovenščina ni prvi jezik, dovolj znanja.

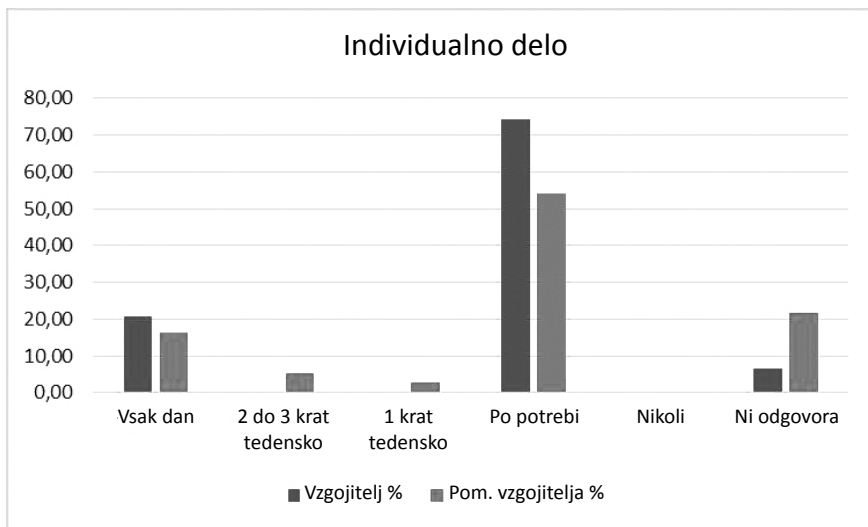
Graf 6

Strokovne delavce smo vprašali, kako pogosto individualno delajo z neslovensko govorečimi otroki. Izbirali so lahko med naslednjimi trditvami:

- Vsak dan.
- Dva do trikrat tedensko.
- Enkrat tedensko.
- Po potrebi.
- Nikoli.

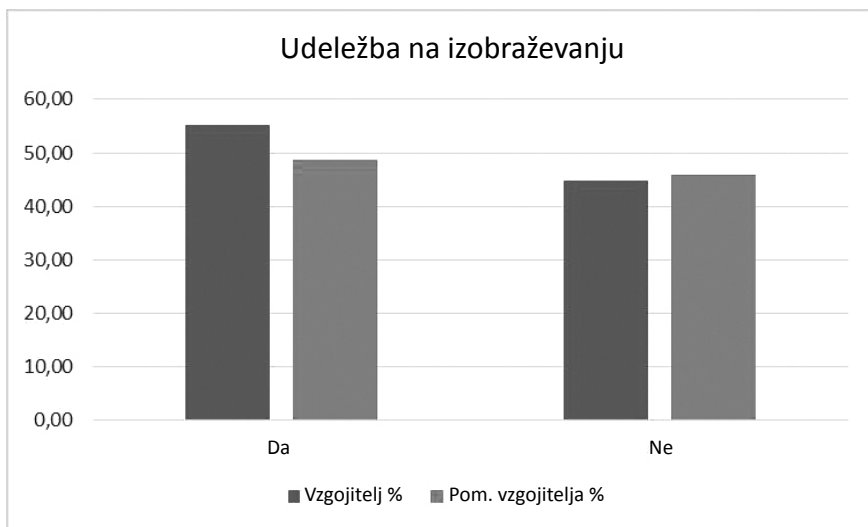
Večina strokovnih delavcev je odgovorila, da z otroki, ki jim slovenščina ni prvi jezik, individualno delajo po potrebi.

Graf 7

Vprašali smo jih tudi, ali so se že kdaj udeležili izobraževalnega programa z vsebinami, ki so primerne za uspešno vključevanje otrok priseljencev v skupino (poučevanje slovenščine kot drugega jezika, medkulturno delovanje v vrtcu, delo s starši priseljenci itd.).

Iz odgovorov strokovnih delavcev je videti, da med vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev ni bistvene razlike v tem, ali so se udeležili dodatnega strokovnega izobraževanja za delo z otroki, ki jim slovenščina ni prvi jezik, ali ne. Iz rezultatov analize je razvidno, da se je le približno 50 % vzgojiteljev in pomočnikov vzgojiteljev že udeležilo izobraževanj za uspešno vključevanje otrok priseljencev v skupino.

Graf 8

Zanimalo nas je tudi, kako strokovni delavci ocenjujejo pomembnost dejavnikov, ki lahko ob vključevanju otrok priseljencev v vrtec povzročajo težave pri sodelovanju s starši.

Strokovni delavci menijo, da je (ne)znanje slovenskega jezika pomemben oz. zelo pomemben dejavnik, ki povzroča težave pri sodelovanju s starši in pri vključevanju otrok priseljencev v vrtec. Tako meni namreč 96 % vzgojiteljev in 97 % pomočnikov vzgojitelja.

Tudi (ne)dоследnost staršev pri izvajanju dogovorov, po mnenju 96 % strokovnih delavcev, pomembno oz. zelo pomembno vpliva na uspešno vključevanje otrok priseljencev v oddelek.

Vsi vzgojitelji in 90 % pomočnikov vzgojiteljev tudi meni, da nepripravljenost staršev pomembno oziroma zelo pomembno vpliva tako na sodelovanje s starši kot tudi na uspešno vključevanje otrok v oddelek.

Skoraj 50 % strokovnih delavcev pa meni, da je za uspešno sodelovanje s starši in uspešno vključitev otrok, ki jim slovenščina ni prvi jezik, v skupino, manj pomembno kulturno okolje, iz katerega prihaja priseljska družina. Tudi socialno-ekonomski status priseljske družine po mnenju 60 % strokovnih delavcev manj pomembno ali nepomembno vpliva na sodelovanje s starši in na vključevanje otrok priseljencev v skupino.

Če povzamemo rezultate analize raziskave, ugotovimo, da so v 80 % oddelkov otroci iz drugih kulturnih in jezikovnih okolij, ki potrebujejo prilagajanje izvajanja programa, da bi se lahko uspešno vključili in za optimalni razvoj in učenje. Nakazala se je tudi potreba strokovnih delavcev po dodatnem znanju in veščinah, pri komunikaciji v tujem jeziku in tudi multikulturalizmu. Nova znanja in izkušnje smo pridobivali na različne načine. V vrtcu smo organizirali tematsko konferenco Didaktično-metodične prilagoditve za delo z otroki iz ranljivih skupin, izvajalka je bila mag. Marta Novak. Vključili pa smo se tudi v program Erasmus+ in s projektom Pokukam drugam, da kaj novega spoznam, iskali nova znanja tudi izven naše države. Naša partnerja v projektu sta bila dvojezični vrtec iz Celovca in vrtec iz Litve. Sodelovanje je bilo usmerjeno v spoznavanje novih oblik in metod dela s predšolskimi otroki, s poudarkom na zgodnjem učenju tujega jezika in pridobivanju jezikovnih zmožnosti ter dvigu kompetenc zaposlenih pri sodelovanju s starši, ki prihajajo iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij. Nova znanja in izkušnje smo uspešno prenesli v prakso in z uvajanjem različnih (inkluzivnih) strategij oblikovali prostor, v katerem se otroci in starši iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij počutijo spoštovane in sprejete. Večkulturnost vrtca sprejemamo kot prednost in ne slabost. Sodelovanje v pedagoškem trikotniku poteka na različnih ravneh: individualno, skupno, skupinsko. V želji, da bi otrokom omogočili spodbudno okolje, v katerem se bodo počutili varne in sprejete, smo poudarili pomen kakovostne komunikacije, ob upoštevanju individualnih značilnosti staršev ter njihove kulture. Delo z otroki priseljenci tako vključuje tudi delo s starši otrok priseljencev. Vrtec uspešno sodeluje z lokalno skupnostjo, saj se zaposleni zavedamo, kako zelo je, za ustvarjanje socialne mreže, pomembna podpora širše skupnosti. Bogata ponudba skupnih in skupinskih oblik sodelovanja na ravni vrtca in v sodelovanju z lokalno skupnostjo, ki združuje starše vseh kultur in jezikovnih okolij, omogoča enakopraven odnos med različnimi kulturnimi, etničnimi in jezikovnimi skupnostmi ter povezanost med starši in institucijo.

Sklep

Čeprav je strokovno delo v kulturno obarvanih učnih okoljih mnogokrat naporno, je obogatitev tako na osebni kot profesionalni ravni ter stalen izziv za razvoj ustanove kot celote. Ohranjanje in razvoj priseljskih jezikov je še vedno pogosto razumljeno kot ovira za uspešno integracijo priseljencev, manj pa kot prepoznavanje širšega pomena in uporabne vrednosti – ne le za priseljske skupnosti, temveč za celotno družbo.

POVZETEK

Prispevek prikazuje delo strokovnih delavcev v vrtcu Jesenice pri vključevanju tistih otrok v vseh starostnih skupinah, ki jim slovenščina ni materinščina, temveč največkrat drugi ali celo tretji jezik. Na podlagi rezultatov ankete predstavlja mnenja vzgojiteljev o rabi jezika v vrtcu in njihova prizadevanja za premoščanje razlik in razvijanje zavesti o drugačnem delu v taki skupini.

Ključne besede: slovenščina v vrtcu, večjezičnost, medkulturnost

Viri in literatura

- Kurikulum. 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Marjanovič Umek, L., in drugi, 2001: Otrok v vrtcu. Maribor: Založba Obzorja.
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtec in šole. 2012. Dostopno na: <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/> [30. 3. 2016].